

Gotlands Husbehovsfiskeförening svar i betänkande av utredningen Sveriges besöksnäring (SOU 2017:95)

Husbehovsfiske

Husbehovsfisket har ett mångfacetterat värde med avseende på såväl sociala som kulturella aspekter och är en viktig del av det levande kustsamhället. Husbehovsfisket skapar stor livskvalitet och rekreation samtidigt som dess utövare är viktiga bärare av vårt kulturarv. Levande kustsamhällen och åretruntlevande fiskelägen är viktiga för landsbygden och fyller dessutom en viktig funktion för turismen.

Bakgrund

Det traditionella husbehovsfisket har kunnat bedrivas i hundratals år vilket visar att det skett på ett biologiskt hållbart sätt. Husbehovsfiskaren är lokalt bunden till sitt kustområde, och är väl förtrogen med hur väder- och vattenförhållanden påverkar natur- och människor. Husbehovsfiskaren är också aktsam om natur- och kulturminnen och väl medveten om värdet av detta för kommande generationer.

Husbehovsfisket är ofta grunden för handlag och intresse, som överförs från generation till generation och är en viktig faktor inför rekrytering till yrkesfisket. Hos husbehovsfiskaren är medelåldern hög och antalet fiskare minskar, vilket betyder att de få som är kvar har ett stort ansvar att föra traditionerna vidare och hålla kunskaperna levande om natur- och kulturvärden, samt att dessutom dokumentera traditionerna för framtida generationer.

Vad är fritidsfiske

Begreppet fritidsfiske har av hävd delats upp i sportfiske, som sker med handredskap, och husbehovsfiske, som kan bedrivas både med handredskap och mängdfångande redskap. Mängdfångande redskap innebär inte att fisket (i den omfattning som avses här) fångar ”en stor mängd” fisk utan att det sker på sådant sätt att redskapen passivt fångar fisk och att fångstmängden inte kan kontrolleras av den som utför fisket. Uppdelningen av fritidsfiske i sportfiske och husbehovsfiske utgår ifrån motiven för eller syftet med fisket snarare än fiskets effekter på bestånden.

Termen sportfiske syftar på fiske med handredskap och betonar sportinslaget i fisket med avseende på att det är en friluftaktivitet som bedrivs för nöje och rekreation. I den meningen skiljer sig inte fiske med till exempel nät och garn, dvs. mängdfångande redskap från handredskapsfisket, det bedrivs i dag med samma syfte. Fiske är alltså, liksom jakt eller annat friluftsliv, en sysselsättning som ger avkoppling och rekreation och har därför ytterligare en dimension av samhälleligt värde, utöver det bidrag som fångsten lämnar för konsumtion. Det är framförallt detta värde som är grunden för det vi i dag kallar fritidsfiske, oavsett med vilka redskap det utförs. Denna förening av nytta och nöje har också varit en del av husbehovsfiskets värde i alla tider.

Rätten till fiske

Gotland har en liten andel sjöar, de flesta små och grunda, men nära 80 mil kust. Liksom i andra kustbygder sker det mesta fisket i havet. Insjöarna, träskan, och vattendragen, åarna, är enskilt vatten där endast fiskerättsägarna har rätt till fiske, eller som i en del fall, fisket upplåts genom fiskekort eller annan överenskommelse. Även vid kusten inom 300 m från land eller, på särskilt långgrunda områden, innanför stadigvarande 3 m djup, är vattnet enskilt.

Vatten i havet som inte är enskilt är allmänt vatten. I enskilt vatten i havet vid kusten runt Gotland får alla svenska medborgare fiska med handredskap, nät och tobisnot.

(*Utlänningar stadigvarande bosatta i Sverige är likställda med svenska medborgare när det gäller fiske på allmänt vatten och fiske med stöd av frifiskebestämmelserna. Alla utländska medborgare är likställda med svenska medborgare när det gäller rätten att fiska med handredskap utrustade med lina och krok. Utländsk medborgare som vill fiska med andra rörliga redskap än handredskap, t.ex. nät, måste ha särskilt tillstånd.) *Information från Länsstyrelsen på Gotlands hemsida

Detta brukar allmänt kallas frifiskebestämmelserna eller lyda under beteckningen "det fria fisket". Nätens sammanlagda längd får inte överstiga 180 m. Redskapsbegränsningarna gäller inte för fiskerättsägare som fiskar med stöd av enskild fiskerätt eller för yrkesfiskare med licens.

Föreningens hållning till de gotländska fiskelägena

Av de cirka tvåhundra fiskelägen och landningsplatser som finns runt Gotlands kust nyttjas och underhålls de flesta av husbehovsfiskare. Strandbodarna används till fiskenära verksamhet och det ses allmänt som en kulturell förlust när strandbodarna förvandlats till privata sommarstugor. Problemet är nog inte bara att en strandbod byter ägare utan snarare att det blir en förändrad kultur i fiskeläget.

Fiskelägena samlar de strandbodarna, bryggor, båtar och fiskeredskap som tillsammans utgör de bruksföremål som används i det kustnära fisket. Det är denna levande kustfiskemiljö som är viktig att bevara och stärka. De pågående initiativen rörande förbud mot nätfiske eller andra begränsningar som omöjliggör eller försvårar för fisket, kommer sannolikt att minska intresset för att underhålla våra fiskelägen, och ett kulturarv riskerar att gå i graven. Vem vill underhålla bryggor och båtar som inte kan användas för fiske eller strandbodarna som inte kan utnyttjas till annat än "förråd för fiskeredskap", fiskeredskap som inte får användas?

Husbehovsfisket fyller en viktig funktion i levande kustområden där fiskelägen och strandbodarna är den naturliga kopplingen mellan hav och brukare, i dag är det inte ovanligt att strandbodarna försäljs genom mäklarfirmor till orimliga priser och där syftet med förvärvet inte på något sätt är fiskerelaterat, utan avsikten är endast att förändra strandboden till fritidsboende. Här är det också ofta tveksamheter runt bygglovet för den nya ägaren eftersom bodens bygglov/tillstånd ofta är kopplat till en fastighet som en del i samfällighet eller förening och som inte självklart ingår i köpet. Detta är en utveckling som måste beivras och där har stat och kommun ett ansvar. Tillsyn och regelverk måste effektiviseras och anpassas till en acceptabel nivå.

Turistfiske

Gotlands husbehovsfiskeförening har följt debatten om ytterligare turistsatsningar på fritidsfiske i Sverige. Handredskapsfisket, som är helt fritt på Gotland gör att Gotland inte är helt representativt för svenskt fritidsfiske i sin helhet. Man behöver inte lösa fiskekort eller fråga markägare om lov att fiska, det är bara att ta sig till stranden så kan man fiska vart man vill. Generösa markägare har inte ens stängt av eller låst vägarna till stranden. Turistfiskearrangören som är verksam på ön (endast en aktiv som vi känner till) lotsar runt sina kunder på vatten som alla är avgiftsfria. Efter att kunderna insett att fisket är gratis så återkommer de gärna men då utan att blanda in någon fiskearrangör. Varför betala för något man kan arrangera själv och varför är fritidsfisket med kastspö fritt på Gotland för utländska medborgare?

Som ett exempel från dagarna innan påsk 2017 så hade ett fiskeläger etablerat sig vid stranden på norra Gotland. Två stycken tyskregistrerade husbilar, ett mindre militärtält och ett portabelt elverk som gav elförsörjning till lägret. Totalt rörde det sig om cirka 10 st. spöfiskare. På en direkt fråga från en ortsbö, vem som stod som arrangör för evenemanget så fick man svaret att de åkt på eget initiativ. En av de fiskande hade tidigare varit på en arrangerad resa och visste var man kunde fiska med gott resultat. Några dagar senare fanns inget annat än en av fåglar utriven sopsäck kvar på platsen, och det är väl i stort vad som tillfördes Gotland av detta sällskap, förutom färjebiljett så klart.

Det finns säkert många som fiskar under andra förutsättningar också, men eftersom fisket är fritt och gratis så skall man nog inte göra några glädjekalkyler av denna upplevelseturism. Självklart så finns det en del som hyr övernattningsstugor under lågsäsong. Man skall ändå ha i åtanke att det finns många som med dunkla syften förser beslutsfattarna med glädjekalkyler, inte minst sportfiskerörelsen.

Turistfisket på Gotland bygger sin verksamhet till största delen på s.k. Catch and Releasefiske (C&R) efter havsöring. Var finns svenska studier som styrker att den fiskeformen inte har en negativ påverkan på havsöring och dess population i Östersjön? Man borde kanske göra en genomlysning av fiskeformen, vad innebär ett ökat antal inhemsk och utländska fiskare? C&R – fiskeetik? tillträde till fiskevatten, seriösa inkomstkalkyler från turistfisket, etc. innan man förhastar sig i ytterligare turistfiskesatsningar och lagändringar.

Om man uppskattar gruppen fritidsfiskare är så stor som 1,6 milj. utövare i Sverige (vilket är mycket) och man bevisligen har infört nätbegränsningar i fisket efter havsöring så får man väl anta att bestånden av fisk behöver ett utökat skydd. Hur kan man då uppmana till att fler sportfiskare skall fiska och då speciellt utländska sportfiskare? Det verkar ju handla om att marknadsföra Sverige som ett fiskeeldorado och här finns det nog en uppenbar risk att den typen av turistfiske blir helt okontrollerat som lagstiftningen är utformad idag – det kan ju knappast vara bra för fiskbestånden.

Lägger man därtill att det i framtiden kanske inte tillåts C&R, där förnuftet och etisk hänsyn till fisk gör att fiske som sport begränsas. (C&R dominerar turistfisket) Fisk är i grunden att betrakta som livsmedel där fiskarter skall behandlas i ett jämlikt förhållningssätt till övriga djurarter. Vilda fiskar omfattas tydligen inte av djurlagstiftningen och kanske är det dags för en revidering i lagstiftningen?

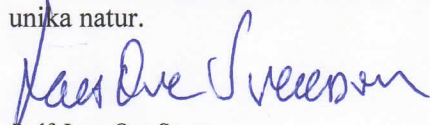
Sverige verkar av någon anledning denna gång när det gäller djuretik(fisk) inta en liberal hållning till C&R fiske. Vad baserar tex. Tyskland sitt förbud på? Finns det fakta som även borde gälla i Sverige eller är det helt enkelt så att sportfiskerörelsen är så stark hos myndigheter-beslutsfattare i Sverige?

Fiskefångster skall tas tillvara på och det kanske inte en fisketurist har möjlighet till. Att avyttra sin fångst till försäljning strider dessutom mot gällande bestämmelser. Tar man dessutom i beaktande att ett hävdvunnet husbehovsfiske på Gotland skall få stryka på foten för att bereda plats för fisketurismen så känns turistsatsningarna inte särskilt välkomna.

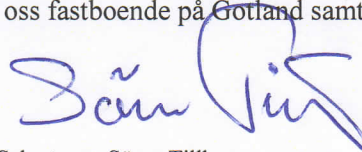
På svenska myndigheters hemsidor och i medier kan man läsa att det finns enorma utvecklingsmöjligheter för entreprenörer och företagare inom fisketurism i Sverige. Vad är det som säger att alla dessa företagare kommer att vara baserade i Sverige? Det finns väl som vi ser det en risk att man exempelvis i Tyskland (där det finns en stor befolkningsmängd och många fritidsfiskare) att man genom egna lokala fiskeföretag bedriver verksamhet i Sverige exempelvis på Gotland där fisket dessutom är gratis. Det ger i sämsta fall inte mycket mer än "småsmulor" i inkomster till de hugade svenska företagare och entreprenörer som i fallet med den tyska "fiskelägrer" på norra Gotland! Vi ser fram mot en väl genomlyst utredning om Sveriges besöksnäring där alla relevanta fakta redovisas på ett adekvat sett.

Den påtänkta rapporteringen av fisk som fångas inom fritidsfisket skall den även omfatta turistfisket? C&R fiske? utländska fiskare utan researrangör? Hur skall man i så fall kontrollera det?

Vi har principiellt inget emot upplevelseturism men den måste baseras på en verklighetsuppfattning och kunna verka i symbios med övrig verksamhet för oss fastboende på Gotland samt i samklang med vår unika natur.

Ordf. Lars-Ove Svensson

Sekreterare Sören Tillberg